

Barn og unge i Kulturfondet 2018 - Rapport

1. Bakgrunn for rapporten

Et kvalitativt godt kunst- og kulturtilbud for barn og unge har vært et sentralt mål i Kulturrådet siden rådet første gang i 1985 avsatte egne midler til denne målgruppen. I 2016 ble de tidligere øremerkede midlene til dette formålet fordelt ut til fagområdene i fondet, med et utvidet ansvar for å videreutvikle bevisstheten rundt og kvaliteten på kunst- og kulturprosjekter som har en ung målgruppe.

Kulturrådets mangeårige satsing på kunst for barn og unge bygger på en tro på at kjennskap til, og erfaring med kunst i ung alder er nødvendig for å se verdien av kunst og å ville orientere seg mot kunst i voksen alder. Det er svært få aktører og interesseorganisasjoner i kulturlivet som arbeider for kunst for barn, og ofte knyttes dette formålet til instrumentelle politiske mål. Her ligger den viktigste begrunnelsen for at Kulturrådet til å ta barnas perspektiv som kunstpublikum uten andre mål enn å få oppleve kunst på sine egne premisser.

Hovedbegrunnelsen for omstruktureringen i Kulturfondet var troen på at en fortsatt særbehandling av prosjekter for barn og unge ville virke mot Kulturrådets hensikt om statusheving og utvikling av barne- og ungdomskulturfeltet. Omstruktureringen ble betegnet som et eksperiment, og rådet ønsket å følge med på både kvalitetsdiskursen og fagutvalgenes tildelingssummer til prosjekter for denne målgruppen.

Denne rapporten er utformet for å gi rådet en innsikt i fagutvalgenes og administrasjonens arbeid med målgruppen barn og unge i 2018.

2. Hovedtrekk i 2018 – Kulturfondets tildelinger

Det er Kulturrådets erfaring at det er nødvendig å innta en proaktiv rolle for å utvikle kunst- og kulturfeltenes tilbud til barn og unge. 2018 er tredje året der barne- og ungdomskultur er en integrert del av fagavsetningenes tildelinger, og det har variert mellom fagområdene i Kulturfondet hvorvidt det har kommet inn tilstrekkelig gode søknader om støtte til barne- og ungdomsprojekter uten spesielle satsinger og utlysninger. Når en ser alle fagområder under ett, er antall søknader, tildelinger og tildelingssum til barne- og ungdomsprojekter og tiltak svakt økende i forhold til 2017. Her er total tildelingssum innen alle fagområder og ordninger i Kulturfondet, også driftstøtten og innkjøpsordningene i litteraturavsetningen:

	totalt 2017	totalt 2018
Visuell kunst	2 930 000	1 049 000
Allmenne kulturformål	21 105 000	21 980 000
Kulturvern	1 220 000	3 469 000
Musikk	20 181 000	20 909 000
Litteratur	53 250 000	57 309 000
Scenekunst	27 442 000	31 492 000

126 128 000

136 208 000

Mens det i 2017 var en ganske markant økning i tildelinger til barne- og ungdomsprosjekter sammenliknet med 2016 på grunn av rådets ekstra øremerkede midler og spesialutlysninger fra fagutvalgene, er det for 2018 ikke samme tydelige økning i forhold til året før når prisjustering er regnet med. Men at total tildelingssum likevel opprettholdes på nivå med 2017 eller øker noe, må regnes som positivt. I forhold til rammen for fagavsetningene i 2018 er den prosentvise andelen som tildeles prosjekter for barn og unge omtrent lik den i 2017:

Fagområde	Tildelinger til barn og unge	Avsetning 2018	Prosentvis andel
Litteratur	57 309 000	186 995 000	31 %
Scenekunst	31 492 000	154 150 000	20 %
Visuell kunst	1 049 000	130 626 000	1 %
Musikk	20 909 000	380 040 000	6 %
Kulturvern	3 469 000	34 401 000	10 %
Allmenne kulturformål	21 980 000	63 288 000	35 %

Kun to avsetninger har hatt utlysninger med øremerkede midler til prosjekter for og med barn og unge i 2018:

- *Musikk*: øremerking innen ordningene «Bestillingsverk og produksjonsstøtte» og «Andre musikktiltak»
- *Allmenne kulturformål*: øremerking innen forsøksordningen «Gjesteoppholdsstøtte» og videreføring av den tidsavgrensede forsøksordningen «Litteraturskaping med barn og unge»

Musikkavsetningen hadde både i 2017 og 2018 en spesialutlysning knyttet til én av søknadsfristene. For 2017 bidro denne spesialutlysningen sammen med rådets øremerkede midler til en betydelig økning i musikkavsetningens tildelinger til prosjekter for barn og unge i forhold til året før. I 2018 er Barnas Verdensdager flyttet inn Musikkfestivalordningen fra KUDs post 78 med kr 2 mill. Dermed er den sammenliknbare tildelingssummen til barne- og ungdomsprosjekter fra musikkavsetningen noe lavere i 2018 enn i 2017. Men utlysningen var mer spisset og tydelig i 2018 enn i 2017, og resultatet er musikkfaglig bedre søknader med mer relevante formål knyttet til Kulturrådets ansvar for produksjon og formidling av musikk til barn og unge.

Kulturvern avsetningen hadde allerede i 2016 en stor økning i antall søknader og tildelinger til barne- og ungdomsprosjekter grunnet en spesialutlysning som fikk god respons i feltet. I 2017 dalte imidlertid tilfanget av slike prosjekter, mens det i 2018 igjen har kommet mange flere gode søknader om prosjekter som involverer eller retter seg mot unge. Dette gjenspeiles i tildelingssummen for 2018 fra Kulturvern, der summen til barn og unge er nesten tredoblet sammenliknet med 2017.

De fleste fagutvalgene i Kulturfondet har hatt et fokus på barne- og ungdomskultur i 2018, også uten særskilte satsinger. Det er kun avsetningen til visuell kunst som har en tydelig nedgang i antall søknader og tildelinger til prosjekter rettet mot barn og unge i 2018. Men utvalgene innen visuell kunst har brukt

2018 til å diskutere seg frem til en felles platform for videre satsing på kunst for denne målgruppen, med spesialutlysning innen alle fire frister i 2019.

Det at barn og unge har vært et av satsingsområdene i rådets strategi i 2018 vurderes som utslagsgivende for at fagutvalgene har hatt en diskurs om hvilke prioriteringer de har ønsket innen barne- og ungdomskultur innen sine avsetninger, og at den samlede tildelingssummen til en ung publikumsgruppe er opprettholdt på samme nivå som fjoråret.

Barn som medaktører i skapende prosesser

I rådets strategi for inneværende periode er det nevnt innledningsvis at «Kulturrådet skal legge til rette for at barn og unge over hele landet får ta del i kunst- og kulturopplevelser av høy kvalitet, både som publikum og medaktører i skapende prosesser.»

Det vi vet om barns egne preferanser i møte med kunst er at de veldig gjerne og oftere vil være mer delaktige i både prosesser og ferdige verk. Derfor er det naturlig at det profesjonelle kunsttilbudet til barn også inkluderer at de får være medaktører i skapende prosesser.

I flere av kunstfeltene innrettes ofte kunstprosjekter slik at barn og unge aktivt involveres. Kulturrådet har vært opptatt av å stimulere til samarbeid mellom profesjonelle kunstnere og den unge målgruppen, og hadde tidligere en egen tverrfaglig støtteordning for prosjekter der barn og unge var medaktører i skapende prosesser (Prosjektstøtte barne- og ungdomskultur). Men etter omstruktureringen av barne- og ungdomskulturmidlene har det vært mindre synlig for feltene at slike prosjekter fortsatt er relevante i Kulturfondet. Det er derfor gledelig at det innen både scenekunst og visuell kunst i 2018 er flere eksempler på prosjekter som undersøker hvordan barn og kunstnere kan arbeide sammen. Disse prosjektene synes ofte inspirert av «community art», en betegnelse hentet fra det britiske kunstfeltet.

Den øremerkede utlysningen til barne- og ungdomsprosjekter fra musikkavsetningen har også resultert i flere skapende verksteder, interaktive verk og verk for skolekorps, i tillegg til bestillingsverk for fremføring for en ung målgruppe. Innen litteraturfeltet har det fra forsøksordningen Litteraturskaping med barn og unge i 2018 blitt tildelt 2,2 mill kroner til prosjekter der barn under 18 år samarbeider med barnebokforfattere, dramatikere, illustratører, lyrikere mfl.

3. Administrasjonens arbeid i 2018

Administrasjonen har, også etter omstruktureringen innen Kulturfondet, sett at det er viktig at vi som fagadministrasjon opprettholder et faglig fokus på kunst for barn og unge for at rådets intensjoner på dette feltet skal kunne innfris. Fagansvarlig for barne- og ungdomskultur i administrasjonen har ledet en gruppe av saksbehandlere på tvers av seksjonene som har utvekslet informasjon om enkeltsaker og tendenser innen de ulike fagområdenes søknadsprosjekter for barn og unge. Slik har administrasjonen fått et overblikk over feltet kunst for barn og unge innen Kulturfondet i 2018.

Fagansvarlig og saksbehandlere har også vært på ulike seminarer og konferanser for å holde seg oppdatert på feltet kunst for barn og unge både i og utenfor skolekonteksten:

- Se og Les! – seminar om barne- og ungdomslitteratur

-
- Barn og medier – seminar i regi av Norsk barnebokinstitutt
 - Forskerforbundets seminar om utviklingen innen lærerutdanningene
 - Kulturtankens seminarer om forskning, formidling og kvalitet i kunst til barn og unge

Det er også gjort befaringer og besøk til arenaer og festivaler som har fokus på kunst for barn og unge, samt skrevet høringssvar til endringer i opptakskrev til PPU og skisser til nye læreplaner i grunnopplæringen. Fagansvarlig har holdt innlegg om Kulturfondets satsinger på prosjekter for barn og unge for masterstudenter ved Oslo Met, og for Kulturtankens nettverk av produsenter, nasjonale aktører, kunstnerorganisasjoner og kulturansvarlige i kommuner.

Kulturrådets administrasjon, ved fagansvarlig for barn og unge, er med i to nettverk for utveksling av erfaringer innen barne- og ungdomskultur; ett nordisk nettverk av statlige kulturforvaltningsorganer som møtes en gang i året, og ett nylig opprettet norsk nettverk for erfarings- og kunnskapsdeling blant aktører med et nasjonalt nedslagsfelt (UKM, Kulturskolerådet, NOKU, Kulturtanken mfl)

4. Tendenser i hvert fagområdes søknadsmateriale i 2018

Kulturvern:

Fra kulturvernfeltet var det før 2016 nesten ingen søknader med en bevissthet rundt formidling og inkludering av barn og unge. Etter at utvalget i 2016 etterlyste flere prosjekter som tenker rundt mulighetene for formidling til og involvering av en ung målgruppe, er det i 2018 tydelig at bevissheten i feltet har endret seg positivt. I 2017 var det svært få slike søknader, og en mulig forklaring på dette kan være at relevante aktører var i gang med prosjekter som ble omsøkt i 2016. Tatt i betraktning det relativt lave antallet søknader om støtte til prosjekter relatert til barn og unge gjennom hele 2017, er det svært positivt at det er kommet inn 51 slike søknader i 2018.

Søknadstilfanget for 2018 kan også tyde på at en mer varig bevissthetsendring er underveis i kulturvernfeltet. Nå er ofte barn og unge nevnt i søknadene, og det er oppløftende at mange av prosjektene holdt så høy kvalitet at søknadsbehandlingen har munnet ut i bevilgning til nesten halvparten av disse søknadene. Tematisk dreier disse prosjektene seg om lokal kulturarv og historie, utvikling av stedsidentitet og forholdet mellom menneske og natur.

Total bevilgningssum fra Kulturvern i 2018 var 3,469 mill mot 1,220 i 2017. Utvalget ser at det fortsatt finnes utviklingspotensiale, men at feltet er kommet et godt stykke på vei.

Musikk:

Øremerkede midler innen bestillingsverk- og produksjonsstøtte og andre musikktiltak

Til første søknadsrunde i 2018 var det et stort antall søknader innen ordningene Bestillingsverk og musikkproduksjon og Andre musikktiltak grunnet en øremerket utlysning på 1,4 millioner. Det ble gitt støtte langt utover den øremerkede summen: kr 7 378 000 ble gitt til prosjekter for og med barn og unge innenfor disse to ordningene denne første runden i 2018. Av disse var 1,4 millioner øremerkede midler fra 2017-avsetningen.

Faglig utvalg for musikk ønsket med denne utlysningen å invitere musikere, komponister, ensembler og andre produsenter til å skape nye musikkproduksjoner som utfordrer tradisjonelle forståelser av hva musikk kan være og bety for barn og unge. Det var et mål at prosjektene skulle bidra til faglig og kunstnerisk utvikling på feltet, og det ble etterlyst ambisiøse prosjekter som tenker nytt om metode, formidling og involvering av barn i lydbaserte uttrykk.

Det ble gitt støtte til en rekke gode og solide prosjekter som er videreføring av utprøvde og veletablerte konsepter. Bandet *Meg og kameraten min* med Martin Hagfors og Erik Johannessen fikk støtte til en konsertforestilling med Vestfold Ungdomssymfoniorkester som skal formidles i kulturhus. Kilden konserthus og Kristiansand Symfoniorkester fikk støtte til en konsertforestilling for hele familien med et bestillingsverk av Magnar Åm. Fra ordningen Andre musikktiltak ble støtte til blant annet BiLyd og Mårenbiennalen videreført. Begge disse tiltakene tilrettelegger for utforskende samarbeid mellom barn/unge og profesjonelle utøvere og komponister.

Samtidig er det gledelig å se at det også var nye gode initiativ blant utøvere og komponister i søknadsbunken, slik intensjonen var med utlysningen. Flere av disse var nye verk og forestillinger for barnehagebarn: Inga Margrete Aas og Vilde Sandve Alnæs fikk støtte til musikkforestillingen *Lydforskerne* og Frøy Aagre til forestillingen *ME-LO-DI*, der barna både lytter og selv spiller på ymse instrumenter. Bjarne Kvinnsland fikk støtte til å lage teatermusikk sammen med ungdommer fra X-ray ungdomskulturhus i Oslo. Ungdommene er rappere, musikkprodusenter og sangere, og disse skal sammen med Kvinnsland gjøre feltopptak fra deres egne nærmiljø på Grünerløkka, i Groruddalen og Gamle Oslo.

Disse erfaringene viser at slike øremerkinger og etterlysninger av prosjekter for barn og unge er en god metodikk overfor komponister og skapende utøvere i musikkfeltet, som responderer godt på Kulturrådets utlysninger. Tallene og søknadsmaterialet fra de øvrige søknadsfristene og ordningene innen musikkavsetningen viser også at uten øremerkinger og etterlysninger av prosjekter for barn og unge minsker interessen og bevisstheten rundt slike prosjekter i feltet, tilfanget av gode prosjekter blir mindre, og tildelingssum går ned.

Utvikling innen andre ordninger?

Potensialet for kvalitetsutvikling av barne- og ungdomsprosjekter innen de andre musikkordningene er fortsatt uforløst, og trenger kanskje også en slik proaktiv innsats for å realiseres. Musikkutvalgene har i flere år ønsket seg flere søknader rettet mot barn- og unge med et større konsertomfang. Det er også rom for kvalitetsheving av konsertprogram for barn og unge, både innen musikkfestivalene og blant søknadene til støtteordningen for musikere- og musikkensembler. Tilfanget av innspillingsprosjekter for barn er også begrenset.

Disse tendensene peker på behovet for et fortsatt tydelig fokus på nyproduksjon av konsepter og verk til barn og unge. Det er en forventning i utvalg og administrasjon om at søknadstilfanget til arrangørstøtten og støtteordningen for musiker- og musikkensembler vil bli kvalitativt bedre som en konsekvens av de nye verkene som fikk produksjonsstøtte i begynnelsen av 2018. Det blir derfor viktig å se på utviklingen innen disse ordningene i 2019, og vurdere om det er behov for en øremerking eller spesialutlysning for å følge opp initiativene fra feltet.

Litteratur:

Det er innen litteraturavsetningen en langvarig etablert praksis med øremerking til barne- og ungdomslitteratur, både innen produksjonsstøtteordningen (sakprosa for barn og unge), og med egne innkjøpsordninger. Dermed er litteraturavsetningen også i 2018 den avsetningen i Kulturfondet med størst andel tildelinger til barne- og ungdomskultur. Litteraturformidlingsordningen har også formidling til barn og unge som et prioritert formål, men uten samme øremerking. Ser man hele litteraturavsetningen under ett er tildelinger til barn og unge i 2018 omtrent på samme nivå som i fjor, iberegnet en prisøkning.

Litteraturformidling

Selv uten øremerking av midler til litteraturformidling for barn og unge ser vi innen litteraturformidlingsordningen en bevissthetsendring blant søkerne. Det er mer refleksjon rundt barne- og ungdomsmålgruppen i søknadene enn de to foregående årene, og det er større variasjon i prosjektene. Barn og unge involveres i større grad i formidlingsaktiviteter, for eksempel ved at barn er de som bokbader forfattere. Det er også en tydelig tendens at de større formidlingsaktørene, som de store litteraturfestivalene, nå løfter frem tiltak for barn og unge i sine beskrivelser av arrangementene på festivalen. Det er flere prosjekter for barn og unge i 2018 som tar i bruk ny teknologi. Eksempler er podcaster med formidling av barne- og ungdomslitteratur, bruk av VR-briller og dronefilming. Men disse prosjektene er som regel for mye fokusert rundt teknologien og mindre rundt det litterære innholdet, og får dermed oftest avslag i utvalgsbehandlingen.

Produksjonsstøtte

Produksjonsstøtteordningen sakprosa for barn og unge ble opprettet i 2016 for å bidra til flere og bedre sakprosa-bøker for denne målgruppen. Frem til 2018 har det vært svært varierende kvalitet på innkomne bokprosjekter i denne sjangeren, og få av de store forlagene som har søkt om produksjonsstøtte. I 2018 ser utvalget en tydelig kvalitetsutvikling blant prosjektene som søker, selv om søknadsbunken fortsatt domineres av bokprosjekter fra Gyldendal og Cappelen Damm. Tematisk dreier det seg stort sett enten om historiske bøker eller bøker om klima og natur. Hovedtyngden av sakprosaprosjektene retter seg mot barn i skolealder, særlig de litt eldre barna, mens flertallet av bildebøkene retter seg mot småbarna.

Innen tegneserieformatet er fortsatt fantasy-, science fiction og superheltsjangerne tydelige gjengangere i tegneserier for barn og unge, samtidig som en voksende andel av utgivelsene tematiserer identitet. I den forbindelse brukes i flere tilfeller overgangen fra barn til voksen som en rammefortelling, gjerne også med selvbiografiske trekk. I tillegg har flere nysatsinger innenfor serie- og føljetongformatet utmerket seg blant tildelingene til barne- og ungdomsprojekter i 2018. *Sidequest* av Jens K. Styve og David Skaufjord er en føljetong for ungdommer som skal distribueres i bladhyllene i dagligvarebutikker. Malin Falchs Nordlys-serie kan også trekkes fram som eksempel. Første bok, *Reisen til Jotundalen* kom ut i begynnelsen av 2018, og andre bok er på vei.

Litteraturskaping med barn og unge

Forsøksordningen Litteraturskaping med barn og unge er den eneste ordningen innen litteratur som har som formål å involvere barn og unge i selve skapingen av kunsten. I tillegg har denne ordningen hatt barn og unge som første vurderingsinstans av søknadene. Fagutvalget er i 2018 blitt svært engasjert i denne ordningen. Det er tydelig utfra søknadstilfanget for 2018 at litteraturfeltet er uvant med denne tilnærmingen, og ikke minst til at det er kunstnerene selv – forfatterne og illustratørene – som forventes å søke. Men selv om det har kommet inn få søknader, totalt 26 i 2018, er prosjektene relevante og treffer formålet med ordningen godt. Det er gitt støtte til scenetekstorienterte verkstedsprosjekter, et prosjekt

med fokus på lyrikk, tverrkunstneriske verksted der litteratur og skriving inngår som en av flere skapende aktiviteter, og et prosjekt som ønsker å utforske språk i ungdomslitteraturen sammen med ungdom. Prosjektene retter seg alle mot barn og unge fra 8-18 år.

Utvalget hadde imidlertid ønsket seg flere prosjekter som utforsker nye muligheter innen de teknologiske formidlingsplattformene som er utbredt blant dagens unge. Her fins et potensiale som ikke noen av søknadsprosjektene berører i 2018.

Scenekunst:

Formidling:

Det er tydelig innen gjestespillordningen i 2018 at norske produksjoner for et ungt publikum er etterspurt av internasjonale arenaer. Her ser vi særlig at scenekunstproduksjoner for de minste spilles igjen og igjen. Eksempler i 2018 er produksjoner av Teater Fot, Christina Lindgren og Oslo Koreografiske for målgruppen under 3 år.

De fleste av arrangørene som er bevilget støtte for kommende år har et fokus på barn og unge i noen grad. Spesielt kan *Kortreist Dansefestival* på Inderøy nevnes. Festivalen har siden oppstart i 2011 presentert et bredt program med en hovedvekt av produksjoner rettet mot et yngre publikum. Dette er en profil festivalen vil rendyrke i årene fremover. Programmet skal bygges opp rundt en gjestekunstner som i tillegg til å vise en egen produksjon skal fungere som medkurator av festivalen. Festivalen har også mottatt gjesteoppholdsstøtte for kuratorene (Maja Roel i 2019 og Hege Haagenrud i 2020) fra faglig utvalg for rom for kunst og tverrfaglige tiltak, og begge fagutvalgene vurderer at denne kuratoriske plattformen vil kunne skape en original arena for scenekunst for barn og unge.

Produksjon:

Det er i 2018 flere eksempler på prosjekter som undersøker hvordan barn og kunstnere kan arbeide sammen. Dette kan være et tegn på at kunstprosjekter inspirert av det engelske begrepet «community art» har fått et større fotfeste i Norge. Det er særlig aktører som har holdt på med slik type arbeid over lengre tid som er tildelt støtte fra scenekunstavsetningen. Her kan den koreografiske konstellasjonen *Landing* trekkes frem. *Landing* opererer i mellomrommet mellom kunst og pedagogikk, og søker å utfordre begge disse feltene. De opplever at det gjenstår mye arbeid for å forstå hvordan man kan tenke rundt barn og unge som deltakende publikum, og har fått støtte til et forprosjekt og produksjonsstøtte til et prosjekt som foregår i skolekonteksten. Målsettingen er å gjøre elevene oppmerksomme på den kroppslige, sanselige erfaringens plass og posisjon i vårt samfunn generelt og et prestasjonsorientert skolesystem spesielt.

Scenograf Ingvild R. Grandes nye prosjekt kan også nevnes som et interessant eksempel på denne trenden. Hun skal i forprosjektet blant annet arrangere verksteder med barn på Turnéteatret i Trøndelags scenografiverksted. Målet er å utvikle en ny forestillingsform, der barna blir både medskapere og publikum på en gang.

Nye produksjoner for ungdom

Innen produksjonsstøtteordningene er tilfanget av idéer til prosjekter for barn og unge stort, og mange gode prosjekter, særlig for ungdomsmålgruppen, har fått tilskudd. Et overveldende flertall av søknadsprosjektene er for aldersgruppen fra 12 år og oppover. Men selv om det er mange færre søknader

for aldersgruppen under 6 år, har utvalgene i 2018 prioritert prosentvis flere av disse, slik at det er omtrent like mange tildelinger til prosjekter for barn som for ungdom.

Innen forprosjektordningen har tildelingsprosenten for barne- og ungdomsprosjekter økt i løpet av 2018, når søknadsprosjektene i hovedsak har rettet seg mot ungdom. Det ble påpekt i evalueringen av *Kunstløftet* (forsøksordning for å løfte status på produksjon av kunst for unge) at prosjekter for en eldre målgruppe barn/unge hadde lettere for å få tilslag på søknader enn prosjekter for den minste aldersgruppen i Kulturrådets fagutvalg. Det er ikke sikkert det er samme mekanisme som har virket på søknadene innen forprosjektordningen i 2018, men tallene gir allikevel et hint om at det er viktig å følge med på hvilke argumentasjoner og begrunnelser som vektlegges når prosjekter for de minste vurderes opp mot prosjekter for eldre målgrupper.

Videre satsing?

I et fellesmøte i de tre fagutvalgene for scenekunst i september 2018 ble fagområdeplan for scenekunst justert. I den nye fagområdeplanen er punktet som beskriver satsingen på kunstnerisk ambisiøs scenekunst for barn og unge fjernet til fordel for en satsing på et mangfold av publikumsgrupper. Scenekunstutvalgene mener at det fortsatt er viktig å ha høy bevissthet på utviklingen av scenekunsttilbudet for barn og unge, både når det gjelder behandlingen av søknader om produksjon og formidling. Samtidig mener utvalgsmedlemmene at det i utfordringen med å nå nye publikumsgrupper, ikke bare er viktig å fokusere på alderssegmenter, men at det er vel så viktig å nå grupper av befolkningen som av sosiokulturelle årsaker normalt ikke søker seg til arenaer for den frie scenekunsten.

Visuell kunst:

Nedgang i søknadstilfang og tildelinger

Det er en stor nedgang i søknadstilfanget for prosjekter innen visuell kunst som retter seg mot eller omhandler barn og unge som målgruppe i 2018. I 2017 kom det inn 97 slike søknader innenfor alle ordningene for det visuelle kunstfeltet, mens det tilsvarende tallet for 2018 er 47. I 2017 var det øremerkede midler til prosjekter for barn og unge innen avsetningen til visuell kunst, mens det i 2018 ikke var samme offentlige utlysning av midler til slike prosjekter. Total tildelingssum i 2018 er omtrent en tredjedel av tildelt sum i 2017 (1,05 mill i 2018 mot 2,9 mill i 2017), noe som både kan vitne om at utvalget ikke har sett de innkomne prosjektene som relevante for Kulturrådets satsing på barn og unge, og at kunstfeltet ikke har vært klar over at barn og unge som målgruppe fortsatt var et ønsket formål innen avsetningen for visuell kunst i 2018.

Diskusjon om øremerking og utlysning av midler

Motivasjonen bak øremerking av barn- og unge-midler innen visuell kunst i 2017 var at kunstprosjekter som strekker seg utover ren kunstformidling rettet mot barn og unge fortsatt er ukjent terreng for større deler av den norske samtidskunsten. Det var imidlertid en målsetting i 2018 for utvalgene å spisse utlysningen fra 2017, og etterlyse prosjekter som relaterte til målgruppen barn og unge på en litt annen måte eller i en litt annen form enn i 2017. Tenkningen og diskusjonen rundt dette tok tid, men utlysning for alle frister i 2019 er nå offentliggjort.

Diskusjonen i utvalgene var preget av en vilje til å etterlyse prosjekter som overskrider motsetningen mellom kunstnerisk autonomi og målgruppetenkning - hvor det for eksempel oppstår en felles arena hvor barn og kunstnere sammen kan fungere som medskapere av kunsten, men også at eksisterende prosjekter ment for et voksent publikum har stort potensiale til å nå barn og unge. Utlysningsteksten som nå gjelder

for søknadsfristene i 2019 problematiserer dette at «kategoriseringen i målgrupper risikerer å forsterke etablerte forestillinger om hva barn og unge liker, forstår og kan erfare eller motsatt, -ikke liker eller -ikke vil forstå. Det bidrar også i mange tilfeller til en isolering av kunst for barn og unge fra resten av kunstfeltet.»

På bakgrunn av det lave søknadstilfanget, og den noe lave relevansen flertallet av disse innkomne prosjektene har for Kulturrådets støtteordninger, synes det som spesialutlysninger fortsatt er nødvendig for å etablere et mer stabilt fokus på målgruppen barn og unge i det visuelle kunstfeltet.

Tendenser i søknadene for 2018

Blant aktørene som har søkt og blitt tildelt støtte til prosjekter for og med barn og unge i 2018 er det flere som er gjengangere innen Kulturrådet. Det er gjerne snakk om videreføring og videreutvikling av tidligere støttede verkstedsprosjekter. Eksempler er:

- Kjersti og Roar Sletteland, som viderefører sitt teknologi- og installasjonsverksted med eldre ungdommer i samarbeid med Bergen Kunsthall. Verkstedet bygger på tidligere arbeid med ungdom, blant annet støttet av Kulturrådet, og baseres på et ønske om å formidle forståelse for elektronisk kunst og kunstinntallasjoner.
- Sophie Rodins prosjekt *Min stemme – vårt Asker* er et praktisk og sosialt tegne- og kunstprosjekt med en målsetting om å skape felles møteplasser for visuell samhandling og med et potensiale til å nå et nytt publikum som ikke er så godt representert blant kunstpublikumet for øvrig. Søker har tidligere gjennomført liknende verksteder i asylmottak støttet av Kulturrådets avsetning for barne- og ungdomskultur.
- Pixel Produksjoners program *Piksel Kidz* har mottatt støtte fra Kulturrådet i både 2016 og 2017. Prosjektene for 2018 er alle deltakerbaserte prosjekter med målsettinger om å la barn og unge forstå og bygge kunstverk basert på nye medier i felleskap. Prosjektene har en leken tilnærming til samtidskunstens tendenser uten å fremstå som utilgjengelige for målgruppen.

Det er også en gjentakende tendens til at institusjoner som allerede har formidlingsprogrammer for barn og unge søker om prosjektstøtte til dette. Eksempler er Stavanger Kunsthall med Plot Stavanger, Astrup Fearnley Museet og Kunstnerens Hus med Plot Oslo.

Som i 2017 retter de aller fleste prosjektene i 2018 seg mot en aldersgruppe av skolebarn eller eldre, som har en mer utviklet refleksjonskompetanse enn de yngste barna. Kun et fåtall av søknadene retter seg mot barnehagebarna, en aldersgruppe Kulturrådet tradisjonelt har vært opptatt av, og som ikke har noen nasjonal formidlingsordning gjennom Den kulturelle skolesekken, slik skolebarna og ungdommene har.

André Steenbuch Marandon er en av få søkere som har fått støtte til et prosjekt med barnehagemålgruppa. Han vil utforske grensene mellom lek og aktivitet i en barnehage i Bergen gjennom prosjektet *Nomader i skogen*. Gjennom å oppholde seg i skogen over lengre tid, skape byggkonstruksjoner og fasilitere tegnetworkshoper, skal prosjektet gi en følelse av samhold og dialog med omgivelsene.

Allmenne kulturformål:

Under avsetningen for allmenne kulturformål ligger disse støtteordningene og formålene:

-
- Rom for kunst
 - Gjesteoppholdsstøtte
 - Tverrfaglige tiltak
 - Aspirantordningen
 - Kunst- og kulturkritikken
 - FoU-midler
 - Litteraturskaping med barn og unge (omtalt under litteraturavsnittet)

Sammenliknet med tildelingssum fra disse ordningene i 2017 er tildelingene fra allmenne kulturformål omtrent på samme nivå. Men siden dette er en samlepost med mange ulike formål, gir dette likevel ikke et dekkende bilde. Det er store endringer innen enkelte ordninger.

Rom for kunst:

Erfaringsmessig er det få søknader til rom for kunst fra arenaer som satser sterkt på kunstproduksjon og/eller formidling for barn og unge selv om dette har vært et prioritert formål i områdeplanen. I 2018 har det vært flere søknader enn tidligere, og tildelingssummen har dermed økt betraktelig (fra 1,9 mill. i 2016 til 6,9 mill. i 2018). For 2018 er total tildelingssum for prosjektstøtten regnet med selv om mottaker også retter seg mot andre publikumsgrupper. Likevel kan denne tildelingssummen vitne om at det er flere institusjoner innen Kulturrådets nedslagsfelt som har et mer bevisst forhold til den unge publikumsgruppen enn for kun få år siden. Blant institusjoner med et uttalt fokus på barn og unge som har fått støtte til oppgradering i 2018 er Tou Scene i Stavanger, Studio Martin (lydstudio for musikere, lydkunstnere og komponister) og Dramatikkens Hus, som for første gang i 2018 har hatt en utlysning av ny dramatikk for barn og unge.

Gjesteoppholdsstøtte:

Det var innen gjesteoppholdsstøtten øremerkede midler til en av søknadsfristene i 2018. Prosjekter som tilfører kompetanse og innhold til kulturarenaers arbeid rettet mot et ungt publikum ble prioritert innen denne øremerkingen. *Kortreist Dansefestival* er allerede nevnt som eksempel på en arena som har nytt godt av denne ordningen og tilfører programmeringen av dansekunst for barn og unge nye perspektive og nytt kunstnerisk innhold. Men også andre aktører som allerede har kunstfaglig interessante innganger til kunstnerisk arbeid med og for barn og unge, støttet over andre avsetninger i Kulturfondet, er representert blant de prosjektene som har fått tilskudd fra ordningen i 2018. Konstellasjonen Landing, Oslo Open og Stavanger Kunsthall er blant aktørene som har fått støtte i 2018.

Stavanger Kunsthalls prosjekt *Mobilizing Citizenship*, som undersøker maktstrukturer mellom voksne og barn og søker å bidra til en forståelse av hvordan kunstnere og unge kan jobbe sammen, resonnerer godt med tankene utvalgene innen visuell kunst har om satsingen på barn og unge i 2019 innen visuell kunst.

Dette viser at gjesteoppholdsstøtten bidrar til å bygge opp gode miljøer sentrert rundt kunstnerisk tenkning mot målgruppen barn og unge fra flere kunstfelt, og samspiller på en god måte med andre ordninger i Kulturfondet innenfor dette formålet.

Tverrfaglige tiltak:

Innen tverrfaglige tiltak har det vært en liten nedgang av søknader som i særlig grad er rettet mot barn og unge i 2018 i forhold til 2017, og siste søknadsrunde hadde kun to søknader. De fleste som mottok støtte

fra ordningen i 2018 er tidligere kjente aktører på barne- og ungdomskulturfeltet i Kulturfondet. Mange har formål om å utvide kulturtilbudet, både til å treffe en bredere sammensatt befolkning av barn og unge, og representere et større mangfold av kunstneriske uttrykk. Et eksempel er den veletablerte festivalen *Stoppsted Verden* på Hamar, med et omfangsrikt og mangfoldig internasjonalt kunsttilbud særlig til førskolebarn. Festivalen feiret 10-års jubileum i 2018 og fikk en økning i bevilgningen fra Kulturrådet for å bidra til feiringen. Det er også gitt tilskudd til aktører som arbeider med å gi barn og unge i lokalmiljøer et større aktiviseringsstilbud med profesjonelle kunstnere. Her kan *Fossekleiva kultursenter* i Svelvik og *Lokstallen* i Stjørdal nevnes. *TekstLab*, som arbeider oppsøkende med kunst og barn/unge i områder av Oslo der kunstaktivitet ikke er så lett tilgjengelig, bl.a. på grunn av mangel på økonomiske ressurser, er også tildelt arenautviklingsmidler fra tverrfaglige tiltak. Alle disse aktørene er bygget opp med midler fra Kulturfondet over flere år.

Aspirantordningen og kritikktutlysningen

Både aspirantordningen og kritikktutlysningen i 2018 bidro sterkt til at kulturinstitusjoner og tidsskrift som retter seg mot barn og unge eller fagmiljø som arbeider med kunst og barn blir styrket.

FoU-midler

Det er ikke vedtatt benyttet midler fra FoU-avsetningen i 2018 til forskningssatsing omkring barn og unges møter med kunst. Men utlysningen av forskningssatsingen *Barn og unge kunst og kultur* i 2017 ga ikke et tilfang av forskningsprosjekter som FoU-utvalget fant tilstrekkelig dekkende for denne satsingens formål. Kun 1 av 4 mill. kroner ble delt ut til to prosjekter i 2017, og de resterende midlene er nå innlemmet som en del av den nye satsingen *Digital kultur, estetiske praksiser* som skal ha et særlig fokus på barn og unges estetiske praksiser og fellesskap. Søknadsfrist var 28. februar 2019.

